

ЗАВОД ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ
Ул. Стари шор 47, 22000 Сремска Митровица

e-mail: info@zdravlje-sm.org.rs
web: www.zdravlje-sm.org.rs

Тел: 022/610-511 Тел/Факс: 022/636-509

Жиро рачун: 840-209667-75

Светски АИДС дан, 1. децембар

Hands up for #HIVprevention

Светски AIDS дан окупља људе широм света са циљем подизања позорности у вези HIV пандемије и демонстрира међународну солидарност. Овај дан, који се 28. пут обележава у свету, представља јединствену прилику да представници влада, државних институција и јавно здравствених установа у сарадњи са осталим партнерима информишу

јавност о актуелној епидемиолошкој ситуацији и да подстакну целокупну друштвену заједницу да свима обезбеди недискриминаторан и неосуђујући приступ адекватним услугама из домена превенције HIV инфекције, као и терапији, нези и подршци за особе инфициране HIV-ом.

Овогодишња кампања у Републици Србији се реализује под слоганом „Тестирање је у моди. Тестирај се на HIV.“

Епидемиолошка слика у свету, Србији и Срему

HIV и даље представља главни јавно здравствени изазов у свету, при чему се процењује да је 35 милиона људи умрло од HIV/AIDS-а до сада у свету, а 1,1 милион особа у 2015. години.

Процене UNAIDS-а указују да је скоро 37 милиона особа живело са HIV-ом у свету крајем 2015. године (26 милиона у региону субсахарске Африке), а да је 2,1 милиона особа било новоинфицирано HIV-ом у 2015. години.

Такође, процене UNAIDS-а указују да је у периоду 2000 - 2015. године број нових HIV инфекција у свету смањен за 35%, а умирање од AIDS за 28%, што представља 8 милиона спашених живота. Ово је резултат спроведених успешних националних HIV програма, који су били подржани од стране цивилног сектора и бројних других партнера. Међутим, у последњих 5 година се не региструје смањење нових HIV инфекција међу одраслима, а у неким регионима тај број расте (нпр. у источној Европи и централној Азији регистрован је пораст од 57% на годишњем нивоу у периоду 2010-2015. година).

Процењује се да тренутно тек 60% особа инфицираних HIV-ом у свету зна свој статус, односно има дијагностиковану HIV инфекцију. Процене указују да 30% до 50% особа не зна свој HIV статус међу 2,5 милиона особа које живе са HIV-ом у региону Европе.

У западној Европи половина новодијагностикованих особа инфицираних HIV-ом је дијагностикована у касном стадијуму HIV инфекције, слично као и у нашој земљи. Касно постављена дијагноза HIV инфекције је повезана са повећаним ризиком од оболевања и умирања, слабијим одговором на терапију, повећаним трошковима здравствене заштите и повећаним ризиком за даље преношење. Касно дијагностикована HIV инфекција значи да особа има 11 пута већу вероватноћу да умре унутар годину дана од тестирања него ако је тестирана након прве изложености HIV-у.

Од 1997. године високо активна, комбинована антиретровирусна терапија (HAART) (истовремена примена 3 или више антиретровирусних лекова у циљу опоравка ослабљеног одбрамбеног система и успешне контроле умножавања HIV-а у организму инфициране особе) је доступна и бесплатна у Републици Србији, тј. сви трошкови лечења иду на терет Републичког

ЗАВОД ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ
Ул. Стари шор 47, 22000 Сремска Митровица

e-mail: info@zdravlje-sm.org.rs
web: www.zdravlje-sm.org.rs

Тел: 022/610-511

Тел/Факс: 022/636-509

Жиро рачун: 840-209667-75

фонда за здравствено осигурање, за све особе инфициране HIV-ом којима је лечење потребно. У периоду 2003–2015. година регистровано је значајно повећање особа инфицираних HIV-ом на лечењу комбинованом антиретровирусном терапијом које је доступно у 4 регионална центра у Београду, Новом Саду, Нишу и у Крагујевцу (преко 1400 особа крајем јуна 2016. године према 330 особа крајем 2003. године), што је условило да се од 2000. године региструје значајна редукција оболевања и умирања од AIDS-а (45 особа оболелих од AIDS-а и 15 особа умрлих од AIDS-а у 2015. години према 99 оболелих и 90 особа умрлих од AIDS-а током 1996. године).

С друге стране од 2000. године региструје се тренд пораста броја новодијагностикованих особа инфицираних HIV-ом, при чему је у периоду 2010–2015. године регистрован 861 случај, што је за 36% више него у периоду 2004–2009. године, када је регистровано 634 случаја носилаштва анти-HIV антитела у Р. Србији, што је свакако и резултат промоције значаја добровољног, поверљивог и бесплатног саветовања и тестирања на HIV, као и веће доступности ове услуге у здравственим установама, али и ван здравствених установа, посебно за особе са ризичним понашањем из кључних популација под повећаним ризиком од HIV-а.

Највећи број новодијагностикованих особа инфицираних HIV-ом је узраста 20–49 година (87% у 2015. години). Од 2002. године региструје се пораст учешћа младих узраста 15–29 година међу новодијагностикованим HIV позитивним особама (47% у 2008, односно 37% у 2015. према 22% током 2002. године).

У односу на период 1985–1992. када је 60%–90% свих новодијагностикованих (новооткривених) особа инфицираних HIV-ом на годишњем нивоу било из популације инјектирајућих корисника наркотика, у последњих десетак година, тј. од 2008. године је тај удео испод 10% (у 2015. години само 2%). С друге стране, више од половине новооткривених особа у нашој земљи је инфицирано HIV-ом сексуалним путем (сексуални однос без кондома), скоро 90% почев од 2012. године. Под највећим ризиком су мушкарци који имају аналне сексуалне односе без кондома са другим мушкарцима (половина до скоро три четвртине свих новооткривених особа инфицираних HIV-ом на годишњем нивоу, почев од 2008. године).

- Према подацима Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут” од почетка епидемије, 1985. године, па до краја новембра 2016. године у Републици Србији је регистровано 3440 особа инфицираних HIV-ом, од којих су 1833 особе оболеле од AIDS-а (53% свих регистрованих HIV позитивних особа), док је 1201 особа инфицирана HIV-ом умрла (1093 од AIDS-а, а 108 особа од болести или стања која нису повезана са HIV инфекцијом).
- У периоду јануар - новембар 2016. године новодијагностиковано је 124 особе инфициране HIV-ом, што је нешто мање него у истом периоду прошле године.
- У истом периоду код 43 особе је дијагностикован AIDS (сида), док је 7 особа умрло од AIDS-а.
- Према прелиминарним подацима, у Срему са ХИВ-ом живи 52 особе, У периоду јануар-новембар 2016. године новодијагностиковане су четири особе са територије сремског округа.

Од 124 новооткривене особе инфициране HIV-ом у периоду од јануара до новембра ове године, 56 особа (45%) је из Београда, 29 (23%) из Војводине, а трећина је из осталих округа централне Србије (39 особа). Регистровано је 11 пута више мушкараца у односу на жене (114

ЗАВОД ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ
Ул. Стари шор 47, 22000 Сремска Митровица

e-mail: info@zdravlje-sm.org.rs
web: www.zdravlje-sm.org.rs

Тел:022/610-511

Тел/Факс:022/636-509

Жиро рачун: 840-209667-75

мушкарца према 10 жена). Већина новооткривених HIV позитивних особа је **узраста 20–49 година (102 особе, односно 82%)**, при чему је свака трећа особа узраста 20–29 година (39 особа, односно 31%). У односу на начин трансмисије, **код 103 особе HIV је пренешен сексуалним односом без кондома (83%), од којих је 84 мушкарца који су пријавили ризичне сексуалне односе са другим мушкарцима (68% свих новоткривених HIV+ особа ове године)**. У истом периоду новорегистрована је само једна особа инфицирана HIV-ом која је инјектирајући корисник дроге, два детета узраста испод 3 године којима је HIV пренела мајка која није знала да је инфицирана и која је оболела и умрла од AIDS-а ове године, док за седмину новорегистрованих случајева (18 особа тј. 14,5%) није пријављен начин преноса HIV-а.

Од 43 новорегистроване особе оболеле од AIDS-а у периоду јануар-новембар 2016. године, 39 особа је мушког пола, док су 4 особе женског пола (однос полова 10 : 1). У Београду је регистровано 17 случајева оболевања од AIDS-а (40%), док је на територији Војводине регистровано 10 случајева клинички манифестног обољења узрокованог HIV-ом (23%). Највише оболелих од AIDS-а регистровано је у узрасној групи 30–59 година (35 особа тј. 81%), али је оболевање регистровано и код 6 особа узраста 20–29 година (14%). По начину трансмисије 33 особе новооболеле од AIDS-а (77%) је регистровано међу особама које су инфициране HIV-ом сексуалним путем (28 МСМ тј. 65%), није било оболелих међу инјектирајућим корисницима дроге, а код 10 особа (23%) начин трансмисије HIV-а није пријављен.

Од укупно регистрованих 7 особа умрлих од AIDS-а у периоду јануар–новембар 2016. године, 4 особе (57%) је из Београда, једна особа је са територије Војводине, а две особе су са територије Нишавског и Топличког округа. Значајно је више мушкараца регистровано међу особама умрлим од AIDS-а у посматраном периоду (5 мушкараца). Највећи број особа умрлих од AIDS-а био је узраста 30 до 59 година (6 особа тј. 86%), док је једна умрла особа била узраста 20-29 година. У односу на трансмисивну категорију највећи број умрлих од AIDS-а регистрован је међу особама које су HIV стекле незаштитеним сексуалним контактом (4 особе - 57%, од којих 3 МСМ), један инјектирајући корисник наркотика, док за две умрле особе није пријављен начин преношења HIV-а. Пет смртних исхода регистровано је код особа код којих је у 2016. години истовремено новодијагностиковано носилаштво анти-HIVантитела и оболевање од AIDS-а, док је код две особе ХИВ инфекција дијагностикована 2007. године.

Према званично доступним подацима у Србији тренутно живи 2239 особа инфицираних HIV-ом, а процењује се да у нашој земљи још око 1100 особа не зна да је инфицирано HIV-ом. Знајући да HIV инфекција може дуги низ година протицати без икаквих знакова и симптома, једини начин да се открије HIV инфекција је да се особа која је имала неки ризик тестира на HIV. Свако тестирање на HIV треба да буде добровољно, поверљиво и бесплатно, уз обавезно саветовање пре и после тестирања, а у циљу пружања правих и стручних информација потребних клијенту да донесе одлуку да ли је прави тренутак за тестирање, али и да препозна стварни ризик тј. ризично понашање које је практиковао или које и даље упражњава, те да исто промени у циљу превенирања инфицирања HIV-ом у будућности. С друге стране, HIV позитивне особе имају могућност да уђу у програм праћења, односно лечења HIV инфекције које даје одличне резултате, како у свету тако и у нашој земљи, те је данас HIV инфекција хронично стање са којим се може квалитетно и дуго живети, али само уколико се правовременим и адекватним лечењем контролише репликација HIV-а.

Извор: Институт за јавно здравље Србије, Институт за јавно здравље Војводине, Завод за јавно здравље Сремска Митровица

Центар за контролу и превенцију болести